ROK X

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 3

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 LUTEGO 1935 ROKU

ZJEDNOCZONE FABRYKI ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH

Ogłoszone zostało drukiem sprawozdanie Zjednoczonych Fabryk Związków Azotowych w Mościcach i w Chorzowie za rok operacyjny 1933/34.

Sprawozdanie to jest szczególnie znamienne dla rozwoju produkcji azotowej w Polsce, gdyż dn. 1 sierpnia 1933 nastąpiło połączenie państwowych fabryk w Mościcach i w Chorzowie w jedno przedsiębiorstwo, działające pod wspólnym zarządem. Rok więc gospodarczy, objęty wspomnianem sprawozdaniem, jest pierwszym rokiem pracy nowego zjednoczonego przedsiębiorstwa.

Fabryka w Chorzowie, zbudowana w okresie wojennym, w pierwotnym swoim planie produkcyjnym miała wyłącznie tylko wytwarzanie karbidu i azotniaku. Fabryka w Mościcach, zbudowana już w czasach powojennych, nastawiona była — w pierwotnych przynajmniej planach — na produkcję połączeń kwasu azotowego, tudzież siarczanu amonu. Zarówno więc Chorzów jak Mościce doniedawna jeszcze były prawie wyłącznie fabrykami sztucznych nawozów azotowych, których rodzaje, gatunki i odmiany są zresztą znacznie szersze i bardziej różnolite, niż to miało miejsce w zaraniu działalności produkcyjnej obydwu przedsiębiorstw. Wskutek jednak powszechnie znanej sytuacji w rolnictwie i ograniczenia jego siły nabywczej, program wytwórczy fabryk związków azotowych musiał ulec zmianie i stopniowemu przestawianiu się na produkty przemysłowe. Zbyt ich bowiem podlega mniejszym wahaniom konjunkturalnym, ponadto zaś stwarzają one możliwości znaczniejszej ekspansji eksportowej.

Obecnie Zjednoczone Fabryki Związków Azotowych, obok nawozów sztucznych, wytwarzają dwadzieścia parę innych produktów chemicznych, których zbyt jest niezależny od rynku rolniczego. W roku sprawozdawczym, obejmującym 11 miesięcy działania połączonych fabryk, wyprodukowano:

Nawozy	Mościce	Chorzów	Razem:
	w tonnach produktu:		
Azotniak	—	25 155	25 155
Siarczan amonu	28 081	—	28 081
Wapnamon	—	3 603	3 603
Saletrzak	3 792	6 559	10 351
Nitrofos	2 819	2 746	5 565
Saletra wapniowa	32 388	—	32 388
Saletra sodowa	—	3 828	3 828
Supertomasyna 30%	—	7 192	7 192
Supertomasyna 16%	—	6 858	6 858

Produkty o zastosowaniu przemysłowem	Mościce	Chorzów	Razem:
	w tonnach produktu:		
Karbid	—	3 175	3 175
Azotan amonu	1 206	1 625	2 831
Kwas azotowy o różnej koncentr.	2 376	197	2 573*)
Saletra potasowa	—	535	535
Saletra sodowa przem.	—	1 818	1 818
Salmjak rafinowany	—	1 130	1 130
Salmjak sublimowany i w brykietach	—	98	98
Węglan amonu	—	332	332
Azotyn sodowy	—	107	107
Chlorek wapnia	2 015	—	2 015
Chloran wapnia	242	—	242
Soda kaustyczna	1 843	—	1 843
Kwas solny	163	—	163
Różne produkty azotowe	—	69	69
Różne produkty chlorowe	202	—	202
Tlen w m^3	48 473	294 480	342 953

W przeliczeniu na czysty azot i kwas fosforowy produkcja wyniosła:

Produkcja	Mościce	Chorzów	Razem:
	w tonnach produktu:		
Azot (N)	12 923	8 861	21 784
Kwas fosforowy (P_2O_5)	—	3 150	3 150

Ze sprawozdania finansowego widać, że kapitał zakładowy nowego przedsiębiorstwa połączonych fabryk określono na sumę zł. 121.166.772, w czem kapitał własny przedsiębiorstwa — zł. 15.627.098, reszta zaś stanowi kapitał Skarbu Państwa. Zysk bilansowy wykazany został w sumie zł. 243.170.75; rachunek strat i zysków zamyka się sumą zł. 54.539.864.60, bilans zamknięcia — zł. 164.736.921,35.

Sprawozdanie ułożone jest w sposób niesłychanie przejrzysty, ułatwiający możność zorjentowania się zarówno w działalności, jak w finansach fabryk.

*) Podana produkcja zawiera tylko tę ilość kwasu azotowego 36° Be, jaka została w tej formie sprzedana, nie uwzględnia więc produkcji kwasu azotowego, przeznaczonej do dalszej przeróbki.

TRAKTAT HANDLOWY Z HISZPANJĄ

Podpisany w dniu 14 grudnia 1934 traktat handlowy z Hiszpanją oparty jest na ograniczonej klauzuli największego uprzywilejowania. Z zakresu interesującego przemysł chemiczny Polska przyznała Hiszpanji klauzulę n. u. przy przywozie: bieli, farb i ziem farbiarskich (poz. 411, 415 i 416 tar. cel.) oraz przy przywozie olejków eterycznych, kosmetyków i pachnideł (grupa 33, poz. 429 do 440 tar. cel.). Hiszpanja natomiast przyznała Polsce klauzulę n. u. przy przywozie: węglopochodnych, szeregu produktów nieorganicznych, soli metali, soli amonowych, kleju, środków wybuchowych, środków dla garbarstwa i środków leczniczych, razem w 43 pozycjach działu VI hiszpańskiej taryfy celnej. Postanowienia traktatu prowizorycznie wprowadzone zostały w życie. Równocześnie z traktatem zawarty został układ kontyngentowy, zawierający zapewnienie przydziału dewiz ze strony Hiszpanji.

REGLAMENTACJA HANDLU ZAGRANICZNEGO

Nakładem Izby Przemysłowo - Handlowej w Warszawie ukazała się publikacja p. t. „Reglamentacja handlu zagranicznego". Publikacja ta zawiera szczegółowe zestawienie przepisów, obowiązujących przy imporcie szeregu towarów i pracy importowej z rynkami, przywóz z których podlega ograniczeniom kompensacyjnym. Przepisy opatrzone są praktycznemi komentarzami.

Książka oddaje pożyteczne usługi importerom ułatwiając posługiwanie się tekstami rozsianemi w szeregu wydawnictw urzędowych, a nieraz, mimo jawności, zupełnie jeszcze niedrukowanemi. Przy coraz bardziej komplikującej się technice handlu zagranicznego wydawnictwa tego rodzaju stają się niezbędną w życiu codziennem kodyfikacją przepisów. Wydawnictwo nabywać można przesyłając na konto Izby w P. K. O. Nr. 18750 zł. 22 ze wskazaniem celu wpłaty.

INFORMACJE EKSPORTOWE

Prowadzone są obecnie rokowania o odnowienie układów kontyngentowych z Danją i Grecją. Związek, na podstawie posiadanych materjałów, poinformował Ministerstwo Przemysłu i Handlu o postulatach przemysłu chemicznego.

Rokowania o prolongatę układu kontyngentowego z Estonją na okres 1.V.1935 — 1.V.1936 rozpoczną się w pierwszych dniach lutego r. b. Związek zwrócił się do zainteresowanych przedsiębiorstw z prośbą o dostarczenie materjałów.

Zanotowane zostały następujące zmiany przepisów celnych i reglamentacyjnych (Nr. 3 Informatora Eksportowego).

Danja.

Zwolnienie z obowiązku przedkładania świadectw na przydział dewiz przędzy azbestowej.

Estonja.

Obniżenie ceł na biel ołowianą i cynkową oraz na klej.

Francja.

Skontyngentowanie importu cyjanku potasu i sodu oraz innych cyjanków, kwasu chromowego, chromianu cynku, ałunu chromowego, tlenku ołowiu i innych soli ołowianych, alkoholu butylowego, spirytusu drzewnego, acetonu.

Holandja.

Skontyngentowanie przywozu linoleum na 1 kwartał r. 1935 do wysokości 35% przywozu w okresie 1.VII — 31.XII.1933.

Irlandja.

Obniżenie cła na atramenty i farby drukarskie do wysokości 33⅓% ad valorem.

Zwracamy uwagę na raport o zmianie przepisów dewizowych w Rumunji (str. 5 Nr. 3 „Informatora Eksportowego").

Firma holenderska interesuje się reprezentacją przedsiębiorstw chemicznych polskich na rynku holenderskim.

Państwowy Instytut Eksportowy zwrócił się do organizacyj branżowych z prośbą o zgromadzenie ewentualnych uwag dotyczących zwalniania tranzakcyj eksportowych od podatku obrotowego.

Związek zwraca się w tej drodze do przedsiębiorstw z prośbą o ewentualne nadsyłanie uwag swych, dotyczących zarówno postanowień ustawy o państwowym podatku przemysłowym, odnoszących się do zwolnień tranzakcyj eksportowych, jak i do techniki wykonywania tych postanowień przez władze skarbowe.

KRONIKA

Dn. 24 stycznia 1935 odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którem przyjęto w poczet członków Związku Sp. z ogr. odp. „Polski Przemysł Octowy", fabryka w Zawierciu, Zarząd w Warszawie ul. Traugutta 11.

Na temże zebraniu Zarząd zapoznał się ze stanem finansów Związku, oraz przeprowadził dyskusję nad zamknięciami bilansowemi i preliminarzem budżetowym na r. 1935. Walne Zgromadzenie Związku ma się odbyć w pierwszej połowie kwietnia r. b.

Zarząd postanowił ustosunkować się pozytywnie do propozycji Komitetu Organizacyjnego Działu Polskiego Wystawy Międzynarodowej w Brukseli w r. 1935 i zdecydował wzięcie udziału w tej Wystawie przez Związek Przemysłu Chemicznego. Mianowicie, Związek zajmie się organizacją działu przemysłu chemicznego, przyczem Wystawa ta będzie nosiła charakter zbiorowy okazów produktów, bez wprowadzenia elementu reklamowego poszczególnych firm. Firmy, które indywidualnie pragnęłyby wziąć udział w Wystawie, mogą to uczynić w specjalnie na ten cel przez Zarząd Wystawy przeznaczonym pawilonie.

Zarząd postanowił wreszcie wyłonić Komisję nowych działów produkcji chemicznej, zapraszając do niej pp.: Prof. J. Zawadzkiego,

Inż. W. Płużańskiego, Inż. W. Sommera, Dr. W. Sachsa, Inż. K. Kleina oraz Dyrekcji Związku— z prawem dalszej kooptacji.

Dn. 28 stycznia 1935 r. odbyło się pod przewodnictwem p. Inż. C. Benedeka posiedzenie Grupy Nawozów Sztucznych Związku Przemysłu Chemicznego, na którem omówiono szereg bieżących spraw, interesujących zrzeszone w Związku fabryki nawozów sztucznych.

W najbliższym czasie ukaże się wydawnictwo Izby Handlowej w Katowicach p. t.: „Rozporządzenie Rady Ministrów o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, Samorządu oraz instytucyj prawa publicznego" z komentarzem, opracowanym przez znawców tej sprawy, biorących bezpośredni udział w pracach nad samem rozporządzeniem.

Rozporządzenie powyższe zmieni i ujednostajni zasady i tryb przyznawania i uzyskiwania dostaw i robót publicznych, wobec czego przestaną obowiązywać przepisy przetargowe poszczególnych Ministerstw (Spraw Wojskowych, Komunikacji, Poczt i Telegrafów, Skarbu i t. p.) oraz inne przepisy, dotyczące dostaw i robót dla instytucyj prawa publicznego, a w szczególności dla instytucyj samorządowych.

Wynikające stąd zagadnienia natury praktycznej zostaną szczegółowo omówione w wymienionem wydawnictwie w zestawieniu porównawczem z dotychczasowym stanem rzeczy.

W komentarzu będą również przytoczone niezbędne przepisy, łączące się bezpośrednio z postanowienami „Rozporządzenia o dostawach i robotach".

Z uwagi na niewątpliwą użyteczność wydawnictwa powyższego, sądzimy, że spotka się ono z życzliwem przyjęciem przez zainteresowanych.

Polskie Koło Chemików Garbarskich organizuje stałą wystawę produktów chemicznych, stosowanych przez przemysł garbarski. Wystawa ta uwzględni:

a) surowce i półprodukty używane przez przemysł chemiczny do produkcji artykułów chemicznych stosowanych w garbarstwie,

b) urządzenia chemiczne i metody produkcji,

c) produkty chemiczne, stosowane przez przemysł garbarski,

d) dane statystyczne i wykresy, dotyczące produkcji i stosowania tych artykułów.

Zebrane eksponaty służyć mają przedstawicielom władz, przedsiębiorstwom przemysłowym i handlowym, oraz mają być wypożyczane instytucjom naukowym (Katedra Garbarstwa przy Politechnice Warszawskiej, Szkoła Chemiczno-Garbarska w Radomiu i t. p.).

Z uwagi na bezsprzecznie poważne znaczenie podobnej wystawy, prosimy zainteresowane fabryki chemiczne o nadsyłanie eksponatów wprost pod adresem Koła Chemików Garbarskich, Warszawa, ul. Marszałkowska 130.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 2 z dn. 17 stycznia r. b. ukazały się pod poz. 11 i 12: Konwencja Handlowa między Polską a Austrją z dn. 11 października 1933 r., tudzież oświadczenie rządowe w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych tejże Konwencji.

NA MARGINESIE

W 1931 roku, Związek Przemysłu Chemicznego dla zadokumentowania dziesięciolecia swego istnienia, wydał książeczkę „Informator Chemiczny", która zawiera zespół wiadomości potrzebnych każdemu chemikowi, pracującemu w przemyśle i handlu. Szczególnie starannie był opracowany dział „Polski przemysł chemiczny".

W Nr. 3, z dnia 20 stycznia r. b. czasopisma „Prawda", wydawanego w Łodzi, znalazł się artykuł p. t. „Przemysł chemiczny w Polsce", podpisany nazwiskiem: Henryk S. Uryson. Artykuł ten składa się z poszczególnych ustępów wspomnianego wyżej naszego „Informatora", uszeregowanych w zmienionej kolejności, lecz niezmienionem brzmieniu.

Nie zajmowalibyśmy się tego rodzaju „publicystyką", w której rolę pióra spełniają nożyczki, nie możemy jednak pominąć innej kwestji. W naszym „Informatorze" zobrazowany był stan przemysłu, odpowiadający rzeczywistości roku 1931. W ciągu 4-ch lat różne zagadnienia uległy głębokim przeobrażeniom. Dlatego też wspomniany artykuł przynosi szereg zupełnie błędnych informacyj. Tak np. wiadomość o importowaniu do Polski znacznych ilości saletry chilijskiej jest całkowicie fałszywa, gdyż — jak wiadomo — Zjednoczone Fabryki Związków Azotowych zaspakajają krajowe zapotrzebowanie saletry. Również nieścisłe są informacje o działalności niektórych syndykatów i t. d.

Cała ta sprawa, dość błaha zresztą, nie jest pozbawiona akcentów humorystycznych. Oto ostatni Nr. „Prawdy" (z dn. 27.I.1935) drukuje oświadczenie p. Urysona, który twierdzi „że nie zna wydawnictwa „Informator Chemiczny". Ponieważ — jak wyżej zaznaczono — artykuł p. Urysona jest *dosłownym* przedrukiem odpowiednich ustępów „Informatora", więc widocznie mamy do czynienia ze zjawiskiem nadnaturalnem, którem powinni się zainteresować okultyści, lecz które nie może być przedmiotem dalszych badań zwykłych śmiertelników.

ORJENTACYJNE CENY NIEKTÓRYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

	Cena zł.
Aceton	420.—
Alkohol metylowy techniczny 90%	160.—
„ „ czysty 99%	300.—
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1.53
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1.25
Azotan amonu	100.—
Azotyn sodowy	120.—
Benzol handlowy 90%	92.—
„ czysty	104.—
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13.50
* Boraks	90—100.—
Chlor ciekły	115.—
Chlorek cynku 50° Bé	30.—
* Chlorek wapna bielący	30.06
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22.—
Chlorobenzol	165.—
Chloroform czysty	800.—
„ „pro narcosi"	1.800.—
Eter siarkowy	450.—
Fenol czysty	265.—
Formalina 40%	180.—
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	220.—
* „ techniczna 85/88%	160.—
Karbolineum	29.75
Klej kostny	230.—
Klej skórny	250.—
Krezol czysty	128.—
Kwas azotowy techn. 36°Bé za 100% HNO_3	95.—
Kwas mrówkowy 80%	235.—
Kwas siarkowy 60° Bé	6.00
„ solny 19°/21° Bé	9.50
„ octowy techn. 30%	85.—
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15.—
„ rogowa 13/14% N_2	35.—
Naftalin surowy prasowany	28.00
„ czysty w łuskach	52.50
Octan sodu	120.—
„ ołowiu	200.—
Oleina	185.—
Oleum 20%	18.—
Olej lniany	145.—
* Potaż kalcynowany 90/95%	120.—
* Potaż żrący topiony 88/92%	140.—
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	8.00
Smoła preparowana	16.50
Saletra amonowa	100.—
Saletra potasowa	130.—
* Saletra sodowa 15,5% N_2	28.10
* Salmjak raf.	120.—
Siarczan amonu	23.70
* Siarczan miedzi	65—75.—
* Siarczek sodu 60/62%	64.—
Soda amonjakalna	22.50
* „ kaustyczna	54.—
Sól glauberska krystaliczna	7.00
Stearyna	170.—
Superfosfat 16% par. Warszawa luzem	10.72
Toluol czysty	115.—
Woda amonjakalna chem. czysta zaw. +25% NH_3	60.—
Żelatyna techn.	400.—

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.", Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Piusa XI. 3. m. 8, tel. 8-38-78.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Winnica, poczta Henryków k/Warszawy, tel. 1-a podm. 17. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Gdańska 81, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE". Warszawa, Czackiego 14, tel. 5-91-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„Fr. KARPIŃSKI Spółka Akcyjna", Warszawa. Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM", Warszawa, Leszno 15, tel. 11-06-81.
Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW" Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 533-49.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW", Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna:
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11.